

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 200/2022-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného DEDÁK & Partners, s. r. o., Suché mýto 1, Bratislava, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Cdo/195/2019 z 30. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkové východiská

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 21. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolačí súd“) uvedeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje zrušiť napadnuté rozhodnutie, vrátiť vec na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.

2. Sťažovateľ v roku 2011 prenajal časť nebytových priestorov na podnikateľské účely. Súčasťou nájomnej zmluvy bola aj dohoda o ručení, pričom ručiteľmi boli dvaja spoločníci a zároveň konatelia nájomcu. Ten sa už v roku 2011 dostal do omeškania s platením nájomného. Sťažovateľ preto v marci 2012 vypovedal nájomnú zmluvu a vyzval nájomcu na vypratanie predmetu nájmu. Ani túto povinnosť si nájomca nesplnil, preto sťažovateľ vykonal súpis hnuteľného majetku a vypratá ho z predmetu nájmu. Následne nájomcovi zaslal predžalobnú výzvu na splnenie splatných záväzkov v určenej lehote. Keďže nájomca ani v dodatočnej lehote neuhradil svoje záväzky, uplatnil sťažovateľ zabezpečenie svojich pohľadávok voči ručiteľom. Tí rovnako neplnili, preto sťažovateľ podal 25. februára 2014 na Okresnom súde Humenné (ďalej len „okresný súd“) žalobu o spoločné a nerozdielne zaplatenie 31 376,55 eur s príslušenstvom voči oboj ručiteľom.

3. Okresný súd platobným rozkazom z 23. septembra 2014 uložil obom žalovaným ručiteľom, aby sťažovateľovi zaplatili spoločne a nerozdielne žalovanú sumu. Proti platobnému rozkazu podal odpor len žalovaný 1.

4. Okresný súd rozsudkom žalobu sťažovateľa zamietol. Rovnako zamietol i vzájomnú žalobu žalovaného 1, ktorou navrhoval zaviazať sťažovateľa zaplatiť žalovanému 1 sumu 3 368,21 eur predstavujúcu rozdiel medzi sťažovateľom požadovanou sumou a hodnotou spísaného hnutel'ného majetku, ktorý si sťažovateľ ponechal. Okresný súd konštatoval, že záväzok nájomcu zanikol, pretože si sťažovateľ ako prenajímateľ v zmysle zmluvných ustanovení ponechal všetok hnutel'ný majetok, ktorý patril nájomcovi, v hodnote 34 744,76 eur vo svojom vlastníctve, čo potvrdzuje samotný sťažovateľ. Takto došlo k uspokojeniu pohľadávky sťažovateľa. Zánikom hlavného záväzku dlžníka zanikol aj vedľajší záväzok vyplývajúci z ručiteľského vyhlásenia žalovaných, ktorý je závislý existenčne od hlavného záväzku. Vzájomnú žalobu okresný súd zamietol z dôvodu, že žalovaný 1 nebol vlastníkom hnutel'ného majetku, ktorý si ponechal sťažovateľ.

5. V odvolaní sťažovateľ namietal, že z nájomnej zmluvy nevyplýva ponechanie si hnutel'ných vecí nájomcu ako dôvod zániku záväzku nájomcu. Keďže nájomca nevypratol predmet nájmu a nesplnil ďalšie zmluvné povinnosti, uhradením sumy 1 euro prešlo v zmysle nájomnej zmluvy na sťažovateľa vlastnícke právo k hnutel'ným veciam. Hnutel'né veci prešli do vlastníctva sťažovateľa na základe zmluvne dohodnutých podmienok formou kúpy, a preto nebolo možné si následne ich hodnotu započítavať voči pohľadávke sťažovateľa.

6. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 10Co/43/2018-302 z 18. apríla 2019 potvrdil prvoinštančný rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby voči žalovanému 1, zrušil rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby voči žalovanému 2 a v tejto časti konanie zastavil. Dôvodil, že sťažovateľovo uplatnenie zmluvných dojednaní, podľa ktorých v prípade, ak nájomca po skončení nájmu nevypracuje hnutel'né veci z prenajatých priestorov, a to na základe dohody zmluvných strán, platí, že všetky veci patriace nájomcovi v predmete nájmu sa deň po skončení nájmu stali zaplatením sumy 1 euro majetkom prenajímateľa, predstavuje výkon práva v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku. Uvedené ustanovenie je nevyvážené, keď bez ohľadu na hodnotu hnutel'ných vecí bola ich kúpna cena stanovená v hodnote 1 euro. Rovnako je neurčité dojednanie, podľa ktorého mal nájomca vypratáť predmet nájmu, odstrániť úpravy, vykonať opravy a uviesť predmet nájmu do takého stavu, ako bol ku dňu odovzdania nájomcovi, a to na základe bližšie neuvedenej dohody zmluvných strán, pričom keď tak na základe tejto dohody neučiní, platí, že všetky veci patriace nájomcovi a nachádzajúce sa deň po skončení nájmu v predmete nájmu sa stali zaplatením sumy 1 euro na účet nájomcu majetkom prenajímateľa. Podľa krajského súdu tu ide o šikanóznej výkon práv, lebo v prípade, ak by sa zmluvné strany nedohodli, stal by sa sťažovateľ ako prenajímateľ uhradením sumy 1 euro automaticky vlastníkom všetkých hnutel'ných vecí nájomcu nachádzajúcich sa v prenajatých priestoroch. Tým, že si sťažovateľ ponechal hnutel'ný majetok nájomcu vo väčšej hodnote, než bola suma neuhradeného nájomného, zanikol primárny záväzok, a preto žalovaný 1 nie je povinný na základe svojho ručiteľského – sekundárneho záväzku plniť sťažovateľovi.

7. Zastavenie konania voči žalovanému 2 krajský súd odôvodnil skutočnosťou, že odpor proti platobnému rozkazu podal len žalovaný 1, pričom hmotnoprávna povaha veci umožňovala rozhodovať voči každému zo žalovaných samostatne. Platobný rozkaz voči žalovanému 2 teda nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť a ďalšie rozhodovanie vo veci samej na tom nič nemohlo zmeniť.

8. Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie založené na § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), a to voči výroku o potvrdení zamietnutia žaloby vo vzťahu k žalovanému 1 a výroku o nároku na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanému 2. Za podstatnú pre napadnutý výrok rozsudku považoval právnu otázku, či výkon práva prenajímateľa nadobudnúť do svojho vlastníctva za 1 euro všetky hnutelné veci patriace nájomcovi a nachádzajúce sa v predmete nájmu deň po skončení nájmu, v prípade nesplnenia povinnosti nájomcu vypratať predmet nájmu – odstrániť akýkoľvek hmotný majetok nájomcu do 14 dní odo dňa skončenia nájmu, ktoré bolo upravené vzájomnou dohodou zmluvných strán, je alebo nie je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, a či teda podľa § 265 Obchodného zákonníka požíva alebo nepožíva právnu ochranu. Ako druhú otázku zásadného právneho významu sťažovateľ považoval právny záver krajského súdu o tom, či pohľadávka sťažovateľa mohla zaniknúť započítaním, keď si ako prenajímateľ ponechal hnutelné veci z titulu ich kúpy. Právna otázka, či výkon zmluvne dohodnutého práva medzi podnikateľskými subjektmi bol alebo nebol v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, bola riešená dovolacím súdom v rozsudku vo veci sp. zn. 3Obdo/11/2008, z ktorého možno vyvodiť, že o konanie v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku pôjde iba v prípade preukázania, že účelom výkonu práva nebolo presadzovanie vlastných hospodárskych záujmov uplatňovateľa konkrétneho práva determinovaného zmluvným vzťahom, ale iba zjavné poškodenie druhej zmluvnej strany či iných subjektov. Zároveň sťažovateľ argumentoval, že dôkazné bremeno pri porušení zásady poctivého obchodného styku zaťažuje poškodeného, teda nájomcu. V spornej veci však nájomca nebol stranou sporu, a preto nevyváženosť ustanovenia nájomnej zmluvy ani nenamietal. Súdny na prvej a druhej inštancii nemali na námietku porušenia zásady poctivého obchodného styku vznesenú ručiteľom vôbec prihliadnuť.

9. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom dovolanie sťažovateľa zamietol. Na prvom mieste uviedol, že sťažovateľom označené referenčné rozhodnutie vo veci sp. zn. 3Obdo/11/2008 riešilo skutkovo i právne odlišnú situáciu. Prípustnosť dovolania však vyvodil z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pričom ako podstatné považoval posúdenie platnosti dohody upravujúcej vzájomne neekvivalentné plnenia (nadobudnutie vlastníckeho práva k hnutelným veciam za 1 euro) v kontexte zohľadnenia zásad poctivého obchodného styku. Vecne najvyšší súd vyjadril pochopenie pre vyššiu mieru zmluvnej voľnosti v podnikateľskom prostredí, a taktiež konštatoval, že samotné zmluvné dojednanie nájomnej zmluvy, podľa ktorého prenajímateľ nadobudne vlastnícke právo k hnutelnému majetku nájomcu za 1 euro, nie je samo osebe v rozpore s dobrými mravmi. Avšak krajský súd žalobu vo vzťahu k žalovanému 1 zamietol z dôvodu zániku záväzku nájomcu, keďže sťažovateľ ako prenajímateľ si ponechal hnutelný majetok patriaci nájomcovi, ktorého hodnota presahovala nezaplatený nájom, čím došlo v celom rozsahu k uspokojeniu pohľadávky sťažovateľa. Z dôvodu, že takto zanikol hlavný záväzok dlžníka, zanikol aj vedľajší záväzok žalovaného 1 ako ručiteľa.

II.

Argumentácia sťažovateľa

10. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti hodnotí ako arbitrárnu, zmätočnú a nedostatočnú právnu argumentáciu súdov nižších stupňov aj najvyššieho súdu vychádzajúcu z premisy, že ponechaním si hnutelných vecí nájomcu došlo v celom rozsahu k uspokojeniu pohľadávky sťažovateľa. Z nájomnej zmluvy nevyplývalo, že odkúpenie hnutelných vecí prenajímateľom (sťažovateľom) za 1 euro má slúžiť ako zabezpečenie nesplatených záväzkov z nájomnej zmluvy a zaplatením tejto sumy a ponechaním si hnutelných vecí zanikajú všetky záväzky prenajímateľa (sťažovateľa) z nájomnej zmluvy. Takýto záver nevyplýva ani zo zisteného skutkového stavu, ani ho nemožno vyvodit' z platnej legislatívy. Ide len o vedľajšie dojednanie nájomnej zmluvy, ktoré má slúžiť výlučne na vyriešenie situácie, čo s hnutelným majetkom nájomcu, ak predmet nájmu po ukončení nájmu dobrovoľne nevyprace.

11. Zmluvná voľnosť v obchodnom práve v súvislosti s dojednaním kúpnej ceny je zákonom dovolená, pričom je len na vôli zmluvných strán, aké podmienky si ohľadom kúpnej ceny dohodnú. I najvyšší súd potvrdil platnosť sporného dojednania nájomnej zmluvy. Napriek tomu však dospel k absurdnému záveru, že si sťažovateľ síce riadne odkúpil hnutelný majetok od nájomcu na základe samostatného a riadne dojednaného zmluvného vzťahu, za čo nájomcovi riadne zaplatil dohodnutú odplatu, tento už sťažovateľov vlastný majetok však mal slúžiť aj na započítanie záväzku nájomcu z neuhradeného nájomného, ktorý vznikol z iného zmluvného vzťahu, a tým spôsobiť zánik hlavného záväzku. Ide o právne neudržateľný a arbitrárny právny záver. V posudzovanej nájomnej zmluve nebolo výslovne dohodnuté, že sťažovateľom nadobudnutý hnutelný majetok bude zároveň slúžiť na úhradu prípadných záväzkov nájomcu z nájomnej zmluvy, a teda že prenajímateľ sa následne uspokojí z takto nadobudnutého majetku.

12. Sťažovateľ kritizuje, že ustálenú hodnotu hnutelných vecí konajúce súdy nijak hodnoverne nepreukázali, prevzali ohodnotenie žalovanej strany bez toho, aby vyhoveľi návrhu na nariadenie znaleckého dokazovania. Ponechanie si hnutelného majetku sťažovateľovi prinieslo iba ďalšie výdavky na odvoz a uskladnenie majetku preňho úplne nepotrebného. Nájomca nikdy nevykonal žiaden právny úkon smerujúci k započítaniu hnutelného majetku na pohľadávky sťažovateľa voči nemu. Súdy tak vlastne vykonali nad rámec svojej právomoci zápočet „*v mene*“ nájomcu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

14. Ťažisková námietka ústavnej sťažnosti pramení v tvrdení formálno-právnej oddelenosti a vzájomnej nesúvislosti medzi ustanovením nájomnej zmluvy oprávňujúcim prenajímateľa (sťažovateľa) nadobudnúť vlastníctvo k hnutelným veciam nájomcu, ktoré tento nevypratá po zániku nájomného vzťahu v predmete nájmu, za cenu 1 euro, a základnou zmluvnou i zákonnou povinnosťou nájomcu platiť nájomné. Ústavný súd nespochybňuje formálno-logické vystavenie sťažovateľovej argumentácie, podľa ktorej nadobudnutie vlastníckeho práva k hnutelným veciam patriacim nájomcovi nebolo v nájomnej zmluve zamýšľané ako spôsob zániku dlhu nájomcu na nájomnom.

15. Najvyšší súd a pred ním aj krajský súd a okresný súd v sťažovateľovej veci konštatovali, že sťažovateľom žalované zaplatenie ručením zabezpečeného dlhu na nájomnom v situácii, keď si ponechal hnutelné veci patriace nájomcovi v súlade so zmluvným dojednaním, predstavuje výkon práva v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku. Z formálneho hľadiska všeobecné súdy vyslovili podľa názoru ústavného súdu v odôvodneniach svojich rozhodnutí nesprávny právny záver o zániku hlavného záväzku nájomcu voči sťažovateľovi. V tomto smere sa ústavný súd s podstatou sťažnostnej argumentácie stotožňuje. V rozpore so zásadami poctivého obchodného styku totiž môže byť len výkon existujúceho, nezaniknutého práva. Napriek tomu popísaný nedostatok neodôvodňuje prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

16. Ochrana zásad poctivého obchodného styku všeobecnými súdmi v rozhodovanom spore v konečnom dôsledku nie je vyjadrením právneho záveru, podľa ktorého sťažovateľovi právo na dlžné nájomné (v zmysle konceptu uzavretej nájomnej zmluvy) hmotnoprávne nepatrí. Rozpor so zásadami poctivého obchodného styku netvorí dôvod neplatnosti právneho úkonu alebo jeho časti, prípadne dôvod zániku subjektívneho práva účastníka obchodnoprávneho vzťahu. Ide o dôvod odopretia právnej (a teda i súdnej) ochrany takému výkonu existujúceho (nezaniknutého) práva, ktorý zásadám poctivého obchodného styku odporuje. Všeobecné súdy teda napriek zjavnej nesprávnosti konštatovanej v odôvodneniach rozsudkov v skutočnosti právnym posúdením veci nerozhodli o neexistencii či zániku hmotného práva sťažovateľa na dlžné nájomné a nepopreli hmotnoprávnu existenciu ručiteľského vzťahu, ale kritike podrobili uplatnenie tohto práva v okolnostiach spornej veci. Tie spočívali vo využití špecifického zmluvného ustanovenia, ktoré sťažovateľa oprávňovalo nadobudnúť vlastnícke právo k hnutelným veciam dlhujúceho nájomcu za symbolickú cenu. Ak v takýchto podmienkach sťažovateľ uplatnil dlžné nájomné voči ručiteľom, podľa názoru súdov išlo o výkon práva v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku.

17. V nadväznosti na prezentovaný základný dôvod zamietnutia sťažovateľovej žaloby, v ktorom sťažovateľ vidí porušenie svojich práv, ústavný súd pripomína svoj stabilne judikovaný právny názor, podľa ktorého nie je opravným súdom skutkových a právnych názorov najvyššieho súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu právomoci najvyššieho súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, mohol by nahradiť napadnutý právny názor najvyššieho súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 363/09, II. ÚS 261/09, III. ÚS 263/2020 a ďalšie).

18. Ústavný súd bez ambície vstupovať na pole výkladu a uplatňovania podústavného práva konštatuje, že najvyšší súd v sťažovateľovej veci uplatnil právne neurčitý pojem („zásady poctivého obchodného styku“) pomerne konzervatívne. V tejto súvislosti ústavný súd rozumie aj argumentácii sťažovateľa o výdavkoch spojených s nadobudnutým hnutelným majetkom, čím sa jeho hodnota, o ktorú sa mala zvýšiť majetková podstata sťažovateľa, značne relativizuje. Obchodnoprávne vzťahy, ktoré v porovnaní so vzťahmi občianskoprávnymi (a v nich uplatňovanou kategóriu zneužitia práva) podstatne viac zvýrazňujú zodpovednosť kontrahenta za nastavenie zmluvných vzťahov s obchodnými partnermi, predpokladajú menšiu mieru ochranárskeho prístupu pri rozhodovaní sporov z nich plynúcich. Z tohto hľadiska sa teda postoj najvyššieho súdu skutočne môže javiť ako exponujúci ingerenciu štátu do podnikateľského prostredia. Ústavný súd ale zo svojej pozície ochrancu základných práv a slobôd nie je v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený korigovať také postoje všeobecných súdov, ktoré sú výrazom preferencie konzervatívnejšieho (na úkor liberálnejšieho) chápania podstaty obchodných vzťahov. Inak povedané, obsahom základného práva na súdnu ochranu ani obsahom práva na spravodlivé súdne konanie nie je požiadavka dôsledného presadzovania liberálnych alebo, naopak, konzervatívnych hodnôt pri rozsudzovaní obchodných sporov. Aj keby ústavný súd vyhodnotil postoj najvyššieho súdu vo veci sťažovateľa ako príliš konzervatívny, neznamená to, že napadnutý dovolací rozsudok vybočil z medzí neurčitej legálnej kategórie zásad poctivého obchodného styku tak extrémne, aby bolo možné uvažovať o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu či jeho práva na spravodlivé súdne konanie.

19. Ako nedôvodnú potom hodnotí ústavný súd aj sťažovateľovu kritiku, podľa ktorej z odôvodnenia napadnutého rozsudku nevyplýva, že by najvyšší súd zohľadnil fakt, že k právnej skutočnosti započítania vo vzťahu sťažovateľa a nájomcu nikdy nedošlo. Ak totiž k zániku záväzku nedošlo a žaloba bola zamietnutá z dôvodu výkonu existujúceho práva v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, potom boli pre rozhodnutie kompenzačné úvahy irelevantné. Obsahom základného práva na súdnu ochranu ani obsahom práva na spravodlivé súdne konanie nie je povinnosť súdu dať odpovede, ktoré pre poskytnutie súdnej ochrany nie sú podstatné.

20. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07, I. ÚS 348/2019). Keďže sťažnostné námietky ústavný súd vyhodnotil už pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti ako nedôvodné, odmietol ju ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

21. V časti sťažnostného dôvodu o nepreukázaní hodnoty hnutelných vecí konajúcimi súdmi je ústavná sťažnosť neprípustná podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Túto kritiku sťažovateľ v dovolaní nepredniesol, a preto ju najvyšší súd viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) nemohol pri svojom rozhodovaní vziať do úvahy.

22. S prihliadnutím na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa formulovaných v sťažnostnom petite stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. marca 2022

Peter Straka
predseda senátu